

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК-МІНІМУМ З ЛЕКСИКОГРАФІЇ

№	ТЕРМІН	ВИЗНАЧЕННЯ
1	<i>Абревіатур (скорочень) словнік</i>	Лексикографічна праця, яка охоплює похідні слова, що утворені внаслідок абревіації, тобто поєднання скорочених компонентів (найчастіше асемантичних частин слова або окремих звуків) кількох слів. А.с. містять як ініціальні скорочення, так і складноскорочені слова всіх структурних різновидів. Нерідко до реєстру словника долучають також найпоширеніші абревіатурні запозичення та умовні графічні скорочення. Напр.: <i>Словник скорочень в українській мові : понад 21 000 скорочень / уклад. : Н. Д. Гула, В. В. Жайворонко, Л. П. Жарова [та ін.] ; за ред. Л. С. Паламарчука. – К. : Вища школа. Головне вид-во, 1988. – 512 с.</i>
2	<i>Авторський словнік (словнік мови письменника)</i>	В А.с. представлено лексико-фразеологічний склад усіх (кількох або одного) творів певного письменника (рідше багатьох авторів). А.с. використовують для вивчення творчості письменника, дослідження відповідного етапу історії національної літературної мови і суспільної атмосфери того часу. За повнотою охоплення мовного матеріалу словники мови письменників поділяють на повні і вибірккові. У повних словниках (тезаурусного типу) зафіксовано усю лексику з усіх творів письменника (напр., <i>“Словник мови Шевченка” у 2-х томах, К., 1964</i>). А.с. вибірккові подають мову творів письменника за додатковими ознаками (напр., <i>“Епітети поетичної мови Т.Г.Шевченка” В.Ващенко, 1982</i>). Вибіркові словники завжди є комбінованими.
3	<i>Азбуківники</i>	[< азбука] – рукописні словники-довідники, у яких статті розміщувалися за алфавітним принципом, нерідко зазначалися літературні джерела й мова, з якої походило пояснюване слово. А. відомі з XIII століття. 1627 р. Памва Беринда випустив перший в Україні друкований А. <i>“Лексіконъ словеноросскій и Имень Тлъкованіє”</i> . Інші назви А. – алфавіти, алфавітники.
4	<i>Активний словнік</i>	Запас слів, які мовець активно використовує в усній та писемній мові (напр., загальноживані слова, зрозумілі усім мовцям, або широко вживані в різних галузях науки, мистецтва і техніки терміни й професіоналізми). Слова А.с. не мають ознак застарілості чи незвичної новизни. Залежно від рівня освіченості, кола інтересів, роду занять люди послуговуються від 1000 до 5000 слів.
5	<i>Акцентологічний словнік</i>	Словник нормативного наголошення слів (напр., <i>“Словник наголосів української літературної мови” М.Погрібного, К., 1959</i>).
6	<i>Антонімів словнік</i>	Охоплює слова, протилежні за значенням (напр., <i>“Словник антонімів української мови” Л.Полюги, вид. 2-ге, доповн. та випр.; частина 2; Київ, 2001</i>). В Україні видано перший <i>“Словник фразеологічних антонімів української мови” В.Калашиника та Ж.Колоїз (Київ, 2001)</i> , у якому подано тлумачення значення фразеологізмів-антонімів, наведено синоніми до кожного з них і цитати із творів українських письменників.
7	<i>Арго словнік</i>	Містить лексику штучно створеної умовної говірки невеликої соціальної або професійної групи. В українській мові існували арго кобзарів, лірників (так звана лебійська, або шлепецька, мова), кушнірів, кожухарів, шаповалів, рашевців (бродячих торговців) тощо. Однак словників для цих арго не укладено.
8	<i>Вхідна мова</i>	
9	<i>Вихідна мова</i>	
10	<i>Вокáбула</i>	[< лат. vocabulum – назва, слово]: 1. Окреме слово як предмет лексикології чи лексикографії. 2. У лексикографії – заголовне слово словникової статті. 3. Іншомовне слово з перекладом рідною мовою.

11	<i>Глосарій</i>	[лат. glossarium – словник, зібрання слів, що потребують пояснення] – словник з перекладом чи тлумаченнями маловживаних слів, переважно з античної доби та стародавніх пам’яток писемності.
12	<i>Граматичний словник</i>	Подає граматичні характеристики словоформ. Г.с. поділяють на морфологічні (містять форми відмінюваних частин мови), морфемні (відображають морфемне членування слів або подають морфеми в алфавітному порядку) та синтаксичні (вказують на синтаксичну сполучуваність слів або містять переклад синтаксичних конструкцій); (напр., “Словник українських морфем” Л.Полюги, Львів, 2001).
13	<i>Дескриптивні словники</i>	Словники, у яких зафіксовано усі наявні у окремій сфері лексеми, представлено повний їх опис за певними характеристиками; вони лише описують зафіксовані явища, і їх якість залежить від повноти й точності такого опису. Напр., “Словарь української мови” за ред. Б. Грінченка, мета якого — якнайширше представити слова живої народної мови та лексику творів українських письменників до 1870 р. Також Д.с. є словники діалектної лексики, етимологічні, жаргонні, сленгові тощо.
14	<i>Дефініція</i>	Пояснення, тлумачення, з’ясування суті мовної одиниці, що підпадає під процедуру лексикографування, під процедуру словникового опису. Д. треба розуміти не лише як з’ясування значення описуваної реєстрової одиниці, а значно ширше – як тип лексикографічного осмислення мовної одиниці. Найважливішими вимогами до Д. є: а) уникнення так званого замкненого кола, тобто, коли А пояснюють за допомогою В, а В – за допомогою А; і б) подання необхідної, але водночас і достатньої інформації.
15	<i>Дитячої лексики словник</i>	Охоплює слова, якими послуговується дитина у ранній період розвитку (з кінця першого до початку третього року життя). Такі словники невеликі за обсягом, оскільки діти цього віку використовують не більше сотні слів.
16	<i>Диференційний словник</i>	[< лат. differentia – розрізнення, відмінність] – розрізнявальний. Диференційний словник: 1. Словник, що містить слова певної літературної мови, якими вона відрізняється від іншої спорідненої мови. 2. Словник специфічних діалектних слів, за межами якого лишається загальнонародна лексика.
17	<i>Діалектний словник</i>	Словник тлумачного типу, у якому подана лексика територіальних діалектів, зокрема значення і вживання слів. Д.с., у яких представлено всю діалектну лексику безвідносно до тематичного поділу, називають загальними (напр., “Гуцульські говірки: Короткий словник” за ред. Закревської, Львів, 1997). Д.с., в яких подано діалектну лексику лише певних тематичних груп, є тематичними (напр., “Сільськогосподарська лексика правобережного Полісся” М.Никончука, К., 1979).
18	<i>Діахронні словники</i>	Такі, у яких відображений розвиток одиниць мовної системи протягом тривалого часу. До них належать історичні та етимологічні словники.
19	<i>Екземпліфікація</i>	Приклади, текстові ілюстрації: типові конструкції, цитати, фрагменти реальних текстів, які засвідчують функціонування пояснюваного у тих чи тих мовних умовах з таким чи таким значенням. Е. типова не для всіх словників, наприклад, вона недоцільна в орфоспічних або орфографічних словниках.
20	<i>Екстенсивний словник</i>	Такий, що намагається охопити максимальну кількість одиниць (напр., термінологічний словник певної галузі науки, тлумачний словник тощо).
21	<i>Енциклопедія</i>	Довідникове видання, у якому зібрані найістотніші відомості з усіх або окремих галузей знань, подані у формі доступного пояснення. В е. подана нелінгвістична інформація (опис понять, фактів, подій) із залученням різних графічних ілюстрацій (напр., “Українська мова”. <i>Енциклопедія</i> . Редкол.: Русанівський В.М., Тараненко О.О. (співголови), М.П. Зяблюк та ін. К.: “Укр. енцикл.”, 2007. – 752 с.).

22	<i>Енциклопедичний словник</i>	Лексикографічна праця проміжного типу, яка має ознаки і енциклопедії, і лінгвістичного словника, що виявляються в доборі реєстрових слів, особливостях укладання статей; в енциклопедичних словниках ілюстрації до статей менш поширені або зовсім відсутні.
23	<i>Епітетів словник</i>	Словник, де подано художні означення і обставини способу дії. До реєстру Е.с. входять прикметники, прислівники, рідше іменники та словосполучення (напр., “Словник епітетів української мови” С.Бибик, С.Єрмоленко, Л.Пустовіт, К., 1998).
24	<i>Етимологічний словник</i>	У якому представлено походження слів однієї мови, групи або сім’ї споріднених мов. Напр., “Етимологічний словник української мови” в 7-ми томах.
25	<i>Жаргонний (сленговий) словник</i>	Словник із зафіксованою лексикою соціальних діалектів, що виникає і функціонує у великих групах мовців (переважно молодіжних), об’єднаних спільністю інтересів, насамперед професійних, однаковими захопленнями чи уподобаннями (спорт, мисливство, рибальство, театр, філателія та ін.), тривалим перебуванням у певному середовищі (військова служба, навчання, виїзди на сезонні роботи, лікування в умовах стаціонару, ув’язнення тощо). Напр., “Короткий словник жаргонної лексики української мови” Л.Ставицької (Київ, 2003).
26	<i>Заголовкова одиниця</i>	Одиниці, що формують, творять реєстр словника. Кожна реєстрова одиниця паралельно є елементом мікроструктури словника – заголовковою одиницею, пояснюваним.
27	<i>Зони мікроструктури (зони словникової статті)</i>	Розділи мікроструктури, у яких міститься певний тип інформації про заголовкову одиницю. Загально визнаними є такі типові зони: граматичні (морфологічні, синтаксичні) і стилістичні відомості про пояснюване, транскрипція (у мікроструктурі перекладних словників), скорочена етимолого-семантична інформація, опис, з’ясування, трактування значення пояснюваного, прикладовий матеріал.
28	<i>Ідеографічний словник</i>	[з грец. idea – образ, поняття і graphō – пишу, креслю] – словник, у якому слова розміщені не за алфавітом, а за тематичним принципом.
29	<i>Інверсійний (зворотний, обернений) словник</i>	В І.с. слова розміщені у зворотному порядку, за кінцевими літерами. Серед І.с. розрізняють одноджерельні — побудовані на основі реєстру одного словника (напр., “Інверсійний словник української мови”, К., 1985), і різностжерельні — охоплюють слова, взяті з рівних словників (в українській лексикографії такі словники відсутні). Використовують їх переважно з науковою та навчальною метою.
30	<i>Інструкція</i>	Практичні правила користування словником для читача, або ж практичні правила укладання словника для укладача. І. характеризує, які саме одиниці увійдуть до реєстру і за яким порядком вони розташовуватимуться (абетковим чи оберненим, гніздовим чи тематичним), яким чином лексикографуватимуться, як оформлено граматичну і стилістичну інформацію, як організовано дефінітивну частину мікроструктури, які символічні позначення використано і за яких умов, як оформлено прикладовий матеріал, які саме шрифти використано для виділення тих чи тих зон.
31	<i>Іншомовних слів словник</i>	У якому пояснюється значення слів іншомовного походження, зазначається мова, з якої або через яку було запозичено дане слово, вказується його звуковий склад і значення у цій мові та значення у мові, що запозичила дане слово (напр., “Словник іншомовних слів” за ред. О.Мельничука, вид. 2-ге, виправлене і доповнене, Київ, 1986).
32	<i>Історичний словник</i>	Подає історію всіх слів, що функціонували протягом певного часового проміжку, із вказівкою на виникнення нових слів та значень і на їх зникнення. Напр., “Словник староукраїнської мови XIV-XV ст.” за ред. Л.Гумецької (1977-1978).
33	<i>Конкорданс</i>	Різновид авторських словників, де зафіксовано вживання кожної

		словоформи і подано відповідний контекст. К. містять приклади вживання усіх слів (і їх форм) в окремому творі або у всій творчості письменника. Напр., “ <i>A Concordance to the Poetic Works of Taras Shevchenko: Конкорданція поетичних творів Тараса Шевченка: В 4-х т.</i> ” (Нью-Йорк; Едмонтон; Торонто, 2001), укладений О.Льницьким та Ю.Гавришем.
34	Концепція словника	Система поглядів на статус, тип, призначення, обсяг, структуру, принципи відбору описуваних одиниць і засади їх словникового опису. К.с., за усієї своєї типовості, має індивідуальний характер, тобто кожен конкретний словниковий опис ґрунтується на власних засадах, вдається до власних рішень.
35	Крилатих висловів словник	Містить сталі словесні формули: влучні вислови, звороти мовлення видатних осіб, які набули узагальненого змісту (стали афоризмами) і подані як цитати з їхніх творів; окремі слова і словосполучення на позначення назв історичних та міфологічних подій, що набули переносного значення; власні імена історичних, міфологічних та літературних персонажів, які стали символічними, тощо (напр., “ <i>Крилате слово</i> ” А.Коваль, К., 1983).
36	Критика лексикографічна	Оцінювання словникової продукції.
37	Лексикографія	а) широке визначення: розділ мовознавства, що займається укладанням, дослідженням словників і розробленням їх теоретичних засад; б) вузьке: доцільно організоване знання, що дає цілісне уявлення про все різноманіття питань та завдань, пов’язаних зі словниковим описом мови, або, ширше, словниковим осмисленням мовної картини світу.
38	Лексикографування	Процес і процедура опрацювання довільної мовної одиниці, факту, явища згідно з визначеними теоретичними засадами, концепцією та інструкцією у словниковій праці.
39	Лексикон	[< грец. lexicon – словник]: 1. Застаріла назва словника . 2. Запас слів певної особи або соціальної групи. 3. Іноді вживають на позначення лексичного фонду певної мови.
40	Макроструктура (= структура словника)	Наповнення, співвідношення та принципи організації усіх частин словникової праці, які й творять сам словник: передмова, інструкція, граматична інформація, власне словник, додатки, література тощо. Тобто М.с. – це загальна структура словника, включно з характером лексикографічного опрацювання мовних одиниць у ньому. М.с. становить змістову основу словника.
41	Метамова словника	Набір типових формул при опису значень слів. Крім формул, м.с. включає пояснення, позначки, види скорочень, умовні позначення.
42	Метафор словник	Фактично кожне слово може бути вжите в переносному значенні за певного контексту, проте більшість таких метафор є okazіональними. У М.с. подаються лише слова, переносне вживання яких уже усталене. Метафоричного перенесення можуть зазнавати не лише окремі слова, а й лексико-семантичні групи, лексико-семантичні поля, тематичні групи. Так, систему термінів медицини використовують у публіцистичному стилі для опису економічних понять. Такі метафори теж вносять до М.с.
43	Мікроструктура (= словникова стаття)	Базова одиниця словника. Певний текст, що пояснює, з’ясовує, трансформує (у перекладному словникові) тощо заголовкову, чи реєстрову, одиницю словника, задаючи її основні характеристики, залежно від типу словника. Залежно від типу та призначення словника мікроструктура може подавати тлумачення слова чи фразеологічної одиниці, наводити синонімічні, омонімічні, паронімічні ряди або антонімічні пари, перекладати, з’ясовувати походження чи структуру тощо описуваних мовних одиниць.

44	Неологізмів словник	Укладають на основі реєстру нових слів, що недавно з'явилися в мові, новизна яких відчувається мовцями (напр., <i>“Нове в українській лексиці” Д.Мазурика, Львів, 2002</i>). Н.с. дають цінний матеріал для доопрацювання інших лексичних словників відповідно до змін у лексичному складі мови.
45	Омонімів словник	У якому вміщені слова, що однаково звучать чи пишуться, але мають різне значення. Словники омонімів є водночас і тлумачними (напр., <i>“Словник омонімів української мови” О.Демської та І.Кульчицького, Львів, 1996</i>).
46	Ономастичний словник (ономастикон)	Словники власних назв, які укладають на основі реєстру індивідуальних найменувань окремих одиничних об'єктів. Залежно від типу власної назви виокремлюють антропонімічні с. (власних назв людей), космонімічні с. (власних назв небесних об'єктів), топонімічні с. (власних географічних назв), серед яких розрізняють гідронімічні (с. власних географічних назв водних об'єктів), ойконімічні (с. власних географічних назв населених пунктів) та ін. Напр., (<i>Скрипник Л.Г., Дзятківська Н.П. Власні імена людей: Словник-довідник / За ред. В.М. Русанівського. – К.: Наук, думка, 1996. – 333 с.</i>). О.с. можуть бути етимологічними (напр., <i>“Етимологічний словник літописних географічних назв Південної Русі” І.Железняк, А.Корепанової, Л.Масенко, О.Стрижака, Київ, 1985</i>), і перекладними (напр., <i>“Українсько-російський словник-довідник географічних назв Української РСР” В.Нежнупана, Київ, 1971</i>).
47	Орфографічний словник	Подає в алфавітному порядку нормативне написання слів та окремих їх форм (напр., <i>“Великий зведений орфографічний словник сучасної української мови” В.Бусела, К., 2003</i>). Реєстр О.с., як правило, обмежений лексикою, що викликає труднощі при написанні, однак можливі й повні орфографічні словники.
48	Орфоепічний словник	У якому представлена літературна вимова слів (напр., <i>“Орфоепічний словник української мови” у 2-х томах, укладений М.Пецак, К., 2001; 2003</i>). Як правило, створюють комбіновані орфоепічно-акцентологічні словники, напр., <i>“Українська літературна вимова і наголос: Словник-довідник” за ред. М.Жовтобрюха, К., 1973</i>).
49	Паронімів словник	Містить пароніми — слова, подібні за формою, але цілком або частково відмінні за значенням (напр., <i>“Словник паронімів української мови” Д.Гринчишина та О.Сербенської, К., 1986</i>).
50	Пасівний словник	Словниковий запас мови в певний період її розвитку, який має відтінок застарілості або новизни.
51	Перекладний (двомовний або багатомовний) словник	У П.с. до реєстрових слів однієї мови подані відповідники іншою мовою (мовами), тобто здійснено їх переклад (напр., <i>“Російсько-український словник” у 3-х томах, укладений колективом Інституту мовознавства АН УРСР, вид. 2-ге; К., 1980-1981</i>). Деякі П.с. поєднуються з іншими типами словників. Напр., <i>“Російсько-український словник сталих словосполучень” С.Головацука, К., 2001</i> — фразеологічно-перекладний; <i>“Російсько-український та українсько-російський словник еквівалентів слова” А.Лучик (Київ, 2003)</i> – лексико-граматично-фразеологічно-перекладний.
52	Перифраз словник	Містить слова й усталені словосполучення, що є образними, описовими назвами предметів, явищ, істот, осіб тощо, позначених реєстровими словами (напр., <i>“Короткий словник перифраз” М.Коломійця та Є.Регушевського, К., 1985</i>).
53	Порівнянь словник	Укладають на основі порівнянь, виписаних із творів художнього і публіцистичного стилів. Реєстровими в П.с. можуть бути або слова, що вказують на суб'єкт порівняння (те, що порівнюють), або слова, які вказують на об'єкт порівняння (те, з чим порівнюють).
54	Прескриптивні	Подають кодифіковану норму формальних, семантичних та функціональних характеристик слів літературної мови; представлена в

	<i>(нормативні) словники</i>	них норма є обов'язковою для всіх користувачів літературної мови. Напр., "Словник української мови" в 11 томах, у якому вказано значення слів, їх стилістичне вживання, граматичні форми та наголос.
55	<i>Реєстр</i>	Упорядкований згідно з визначеним критерієм чи критеріями список словникових одиниць, що підлягають опису, поясненню, з'ясуванню, перекладу тощо. Реєстр можуть формувати одиниці будь-якого мовного рівня: морфеми (у морфемних або граматичних словниках), лексеми, фраземи, синтагми, цитати та ін.
56	<i>Реєстрова одиниця</i>	Одиниці, що формують, творять реєстр словника. Кожна реєстрова одиниця паралельно є елементом мікроструктури словника – заголовковою одиницею, пояснюваним.
57	<i>Ремарка</i>	Лексикографічний засіб вказівки на нормативну / ненормативну, стилістичну або іншу специфіку пояснюваного. Використання ремарок передовсім покликане потребою експлікації норми, чи точніше – позначення того, що від неї відхиляється.
58	<i>Римарій</i>	[< грец. рима – rhythmos – розмірність] – словник рим, уживаних у певній національній поезії відповідної історичної доби (напр., <i>Караванський С. Словник рим української мови. – Львів, 2004</i>). Інша назва – римівник.
59	<i>Селективний словник</i>	Такий, що обмежує відбір залежно від обсягу і призначення словника (напр., <i>тлумачний словник іношомовних слів, орфографічний словник складних випадків правопису</i> тощо).
60	<i>Семантизація</i>	[англ. semantization] – виявлення значення мовної одиниці, її змісту у процесі філіації.
61	<i>Синонімів словник</i>	У якому подаються ряди слів, що перебувають в синонімічних відношеннях, тобто близьких або тотожних за значенням лексем. Словникові статті у С.с. найчастіше містять або лексичні синоніми із залученням словотвірних, або фразеологічні. Відомі й лексико-фразеологічні словники синонімів (напр., "Словник синонімів української мови", К., 1999-2000). С.с. можуть бути перекладними , у яких до синонімічного ряду однієї мови добирається відповідний синонімічний ряд іншої, наприклад "Русско-украинский словарь синонимов" (Київ, 1995), а також тлумачними , в яких подаються синоніми із тлумаченням їх значення (в українській лексикографії відсутні).
62	<i>Синопсис</i>	Етимолого-семантична інформація, тобто вказівка на мову-джерело лексикографованої одиниці, як правило, лексеми або фраземи, та її графічне оформлення у мові-джерелі (напр., до лексикографія: з грец. <i>λεξιχός</i> – словесний і <i>ὑράφω</i> – пишу)
63	<i>Синхронний словник</i>	У якому представлена система мовних одиниць у їх статичності, тобто на окремому часовому зрізі. Залежно від кількості використаних мов С.с. поділяють на одномовні та перекладні .
64	<i>Словник</i>	<ul style="list-style-type: none"> • певним чином організоване зібрання певних мовних одиниць, зазвичай слів, і приписаних до них коментарів, що описують особливості їхньої структури і / або функціонування, походження, перекладу з однієї мови на іншу / інші; • зібрання слів (а інколи морфем, словосполучень), розташованих у певному порядку (алфавітному, гніздовому та ін.), в якому з'ясується значення мовних одиниць, наводиться різна інформація про них або переклад на іншу мову чи подаються відомості про предмети, що визначаються словами; • довідникове видання у формі книги чи компакт-диска (або іншого носія цифрової інформації), що містить зібрання слів або інших мовних одиниць з інформацією про їх будову, значення, написання, вимову, вживання, походження тощо чи з перекладом їх іноземною мовою.
65	<i>Словника́рство</i>	1) практика укладання словників;

		2) словники певної мови різного типу і статусу; 3) словникова індустрія.
66	Слововживань словник	У ньому подано нормативне вживання слів (напр., “Українське літературне слововживання: Словник-довідник” С.Головащук, К., 1995). Значно частіше створюють словники лише тих слововживань, які викликають труднощі в мовців.
67	Словотвірний (дериваційний) словник	У С.с. представлені або гнізда споріднених слів, побудовані залежно від ступеня їх похідності та відношень між твірними і похідними словами, або твірні компоненти слова з їх семантичними та словотвірно-функціональними характеристиками, які визначаються за взаємовідношенням словотворчої основи та форманта, адже окремо взятий афікс може мати кілька значень, може бути поліфункціональним. За словотвірним словником можна з’ясувати похідність слова (напр., “Кореневий гніздовий словник української мови: Гнізда слів з вершинами — омографічними коренями” Є.Карпіловської, К., 2002).
68	Смисловій сполучуваності слів словник	Містить список словосполучень, у які може входити реєстрове слово. Такі словники, як правило, обмежені кількома граматичними класами, наприклад прикметниково-іменниковими, дієслівно-іменниковими, дієслівно-прислівниковими сполученнями. Їх використовують переважно вчителі з навчальною метою (особливо для вивчення іноземних мов).
69	Стилістичний словник	У С.с. наведені слова, які мають додаткове експресивно-стильове забарвлення. Спробу укладання такого словника здійснив І.Огієнко, створивши “Український стилістичний словник” (Львів, 1924).
70	Тезаурус	Від гр. thesauros “скарб, скарбниця”. 1) основне завдання Т. – найповніше охоплення лексичного складу мови. Оскільки повне відображення живої мови неможливе, Т. укладають лише для мертвих мов або для попередніх періодів розвитку живих мов, зафіксованих у писемних пам’ятках. До Т. відносять також повні словники мови письменників. В українському мовознавстві наявні тільки словники мови письменників, близькі до тезаурусів: “Словник мови Шевченка” у 2-х томах (Київ, 1964), “Словник мови творів Г.Ф.Квітки-Основ’яненка” у 3-х томах (Харків, 1978-1979); 2) ідеографічні словники, що подають лексичний склад мови за семантичними розрядами (поняттєвими рубриками, або полями) з перехресним групуванням. Групи лексем у таких словниках об’єднані за близькістю значень, родо-видовими відношеннями, наприклад всесвіт — жива природа — рослинний світ, тваринний світ, людина і т.д. Напр., “Украинский семантический словарь” М.Пецак, Н.Клименко, Є.Карпіловської та ін. (Київ, 1990); 3) нормативний словник-довідник, що містить лексичні одиниці й словосполучення певної предметної галузі та парадигматичні відношення між ними.
71	Текст словника	Сукупність усіх словникових статей певного словника.
72	Термінологічний словник	Вибірковий лексичний словник, реєстр якого обмежується термінологією певної галузі (чи галузей) науки, техніки, мистецтва, торгівлі, спорту тощо. Серед Т.с. більш поширені праці перекладного типу, ніж тлумачного. Напр., “Комп’ютерний словник” (Київ, 1997).
73	Тільда (~)	[ісп. tilde < лат. titulus – напис] – діакритичний знак, який використовують у лінгвістичній транскрипції у різних значеннях. У словниках знак Т. (~) використовують для позначення слова або його частини в разі їхнього повторення.
74	Типологія лексикографічна	Класифікування словників за різними ознаками відповідно до їх призначення.
75	Тлумачний словник	Головна мета якого — пояснити значення якомога більшої кількості слів певної мови (в тому числі й фразеологічних одиниць), подати приклади їх

		вживання в мовленні. У Т.с. також представлено відомості про граматичні та стилістичні особливості слів. Напр., <i>“Словник української мови” в 11-ти томах (Київ, 1970-1980 рр., ≈ 134 000 слів).</i>
76	Транскрипція	Точне передання умовними позначеннями специфіки вимови певної мови; ця інформація стосується двох аспектів, по-перше, звукового складу одиниці і, по-друге, просодії (наголосу і тону). Згідно з усталеною традицією (хоч останнім часом така традиція зазнає змін) лише мікроструктура перекладного словника матиме зону транскрипції.
77	Труднощі мовлення (мови) словник	Різновид <i>словників слововживання</i> , містить складні випадки вживання, побудови, вимови і написання мовленнєвих висловів, окремих слів і словоформ (напр., <i>“Словник-довідник з культури української мови” Д.Гринчишина, А.Капелюшного, О.Сербенської, З.Терлак, Львів, 1996).</i>
78	Філіація	Членування слова на значення (тоді, коли йдеться про словники, завданням яких є з'ясування значення). Філіація без семантизації позбавлена сенсу, оскільки лише через семантизацію можна експлікувати вичленовані значення пояснюваного.
79	Фразеологічний словник	У якому представлені фразеологічні одиниці. Відповідно до призначення Ф.с. поділяють на реєстраційні, перекладні й тлумачні , за способом подання фразеологічних одиниць — на алфавітні, гніздові й комбіновані (напр., <i>“Фразеологічний словник української мови”, К., 1993).</i> Існують комбіновані Ф.с., напр., <i>“Русско-украинский и украинско-русский фразеологический тематический словарь. Эмоции человека” Ю.Прадіда (Сімферополь, 1994),</i> де поєднано ознаки фразеологічного, тлумачного, ідеографічного та перекладного с.
80	Частотний словник	У Ч.с. представлено мовні одиниці з погляду їх вживаності у мовленні. Стаття словника складається з мовної одиниці (найчастіше слова) і цифри, що вказує на кількість її вживань у досліджених текстах. Ч.с. укладають для стилістичних та інших мовознавчих потреб, для створення ефективних систем стенографії, відбору лексичного мінімуму з іноземної мови, атрибуції (визначення автентичності, автора) невідомих рукописів, для автоматичного опрацювання текстової інформації тощо. За характером реєстрових мовних одиниць частотні словники поділяють на словники словосполучень, словоформ, морфем, буквосполучень, складів тощо. (Напр., <i>“Частотний словник сучасної української художньої прози”, К., 1981).</i>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бондар О.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М.Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія / Навч. посіб. – К.: ВЦ “Академія”, 2006. – 368 с.
2. Демська О. Вступ до лексикографії. – К.: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2010. – 266 с.
3. Єрмоленко С.Я., Биби́к С.П., Тодор О.Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С.Я. Єрмоленко. – К.: Либідь, 2001. – 224 с.
4. Мала філологічна енциклопедія / Уклали: О.І. Скопненко, Т.В. Цимбалюк. – К.: Довіра, 2007. – 478 с.